

Nr 643

Av herr Hedin m. fl., *angående jakten på sjöfågel vid Bottenviken och östersjökusten.*

Sjöfågeljakten har i alla tider varit av särskilt stort intresse för skärgårdsbefolkningen. Jakten har inneburit en rekreation och fritidssysselsättning, som haft och har sin särskilda betydelse som trivselfaktor för en befolkningsgrupp, som saknar möjlighet till många former av fritidssysselsättning, vilka står andra befolkningsgrupper till buds. Jakten har tidigare inneburit en icke oväsentlig inkomstkälla, som emellertid numera torde sakna betydelse. Som ett värdefullt tillskott i det privata hushållet har emellertid sjöfågeljakten allttjämt en stor uppgift att fylla, i synnerhet för dem som fortfarande bor i den yttre skärgården. Sjöfågelstammen utgör, liksom annat matnyttigt vilt, en naturtillgång vars avkastning bör nyttiggöras i folkhushållet.

Den jaktform som alltid rönt det största intresset bland skärgårdsborna är vårjakten, och försök att kompensera den bortfallna vårjakten med en utökad höstjakt har inte uppskattats. För en återinförd vårjakt talar i första hand att det är en betydande trivselsfråga för skärgårdsborna. Efter en lång vinter, ibland med partiell isolering, är det ett starkt önskemål att få ägna sig åt några dagars vårjakt. Fågeln är också under denna tid ur kostsynpunkt av god kvalitet. För en återinförd vårjakt talar också biologiska eller beskattningsmässiga skäl, i synnerhet i fråga om ejder, som är den rikligast förekommande jaktbara fågelarten vid östkusten. Ejderhannen — gudingen — återvänder söderut redan i slutet av maj och främst under juni och juli, varför den i stort sett inte kan bli föremål för beskattning under höstjakten. Enligt många bedömare föreligger det ett betydande överskott av guding, vilket har en fullt naturlig förklaring. En vårjakt på sjöfågel bör i första hand avse hanfågel av vissa arter, främst ejder, storskrake och vigg, och bör lämpligen förläggas till den tid, när fågeln först kommer till skärgården och innan honorna gått upp på land för att förbereda häckning.

De intressanta sjöfågelräkningarna vid Skäggenäs i Kalmarsund, som utförs av Sveriges ornitologiska förening, visar att det är betydande mängder sjöfågel, främst ejder, som häckar i skärgårdarna norr om sundet. Siffrorna motsvarar ändock inte det totala antalet, därför att bl. a. beroende av väderleksförhållanden ett betydande fågelsträck jämväl sker

öster om Öland, vilket också gör att räkningarna i Kalmarsund ej tillförlitligt speglar beståndens variationer.

I nordgående sträcket vårarna 1957, 1958 och 1960—1963 har räknats respektive ca 135 000, 145 000, 186 000, 113 000, 151 000 och 199 000 ejdrar. För att belysa intensiteten av sträcket kan nämnas att under tiden den 7—17 april 1960 inte mindre än drygt 136 000 ejdrar passerade med den 13 april som rekorddag, då ca 41 900 inräknades.

Det sydgående sträcket, där även ungfågeln ingår, uppvisar ännu högre tal, t. ex. 1957 ca 215 000, 1960 ca 268 000.

Några få dagars jakt under den tidiga våren skulle utgöra en rationell beskattning och, om den på lämpligt sätt begränsas, ej utgöra någon risk för fågelbeståndet. Här kan erinras om att i Finland beskattning av sjöfågel huvudsakligen sker på hanfågeln och under våren.

Sverige är sedan några år anslutet till en internationell konvention för fågelskyddet. Möjlighet till undantag från det principiella förbudet för vårjakt jämlikt art. 2 har emellertid för de nordiska länderna givits i art. 6, vilket f. ö. inneburit att Finland, som tidigare nämnts, kunnat ha vårjakten kvar.

Svenska jägarförbundet har vid flera tillfällen utrett frågan om sjöfågeljakten. Den senaste utredningen avslutades år 1959, och i anledning härav framfördes till Kungl. Maj:t förslag om att införa möjlighet till vårjakt i form av särskilt tillstånd till medlemmar inom sjöfågelvårdsföreningar, som i enlighet med antagna stadgar (konkret förslag till normalstadgar är utarbetat av Svenska jägarförbundet) idkar sjöfågelvård inom ett begränsat skärgårdsområde samt jaktvårdsområden. Förslag framlades även om att genom licens av respektive länsstyrelse medgiva förlängd vinterjakt under månaderna januari, februari och mars för det fåtal personer som bor särskilt isolerat i den yttre skärgården. Som exempel kan nämnas att detta skulle kunna gälla ca 20 familjer i Stockholms skärgård enligt utredningens bedömning. Sådant tillstånd bör avse jakt å all icke totalfredad sjöfågel som stannar kvar vid Bottenviken eller östersjökusten.

Ursprungligen har skärgårdsbefolkningen haft förmånsrätt att oberoende av gällande fridlysningsbestämmelser få beskatta sjöfågeln, vilken rätt kvarstod i 1808 års jaktstadga. I härefter följande stadga av år 1864 föreskrevs att varje svensk man ägde rätt att jaga i skärgård, på klippor och skär som ej hör till visst hemman. Denna allemansrätt bortföll med 1938 års jaktlag, då emellertid denna allmänna rätt till jakt förbehölls den bofasta kustbefolkningen. Bland annat på grund av svårigheterna att tolka och tillämpa denna bestämmelse infördes i jaktlagen den 1 juni 1951 (nr 290) ett nytt moment (2 § 3 mom.) av innebörd att länsstyrelserna gavs möjlighet lämna tillstånd till här berörd jakt. Utfärdade tillämpningsföreskrifter av den 8 juni 1951 lämnade bl. a. anvisningar om vil-

ka personer som kunde ifrågakomma för tillståndsgivning. Ur kungörelsen citeras följande:

A. Beträffande rikets havskuster, skall som allmän grund för tillståndsprövningen gälla, att jakten på nu ifrågavarande områden bör förbehållas den bofasta kustbefolkningen i egentlig mening samt att å andra sidan denna befolknings jaktmöjligheter ej böra begränsas mer än som är nödvändigt för att hindra utrotning eller icke önskvärd minskning av sjöfågelbeståndet.

1. Till erhållande av jakttillstånd böra i första hand ifrågakomma personer, som äro fast bosatta i skärgårds- och kusttrakterna och som därjämte för sin försörjning äro i väsentlig mån beroende av de för dessa trakter typiska inkomstkällorna. I enlighet härmed böra, såsom tillståndsberättigade anses, förutom fiskarebefolkningen, även sådana kust- och skärgårdsbor, som vid sidan av annan näring hämta ett väsentligt tillskott till sin försörjning från havet, samt, åtminstone i allmänhet, personalen vid lots- och fyrplatserna och tullverkets bevakningspersonal.

2. Där lokala förhållanden göra det önskvärt, må jakttillstånd meddelas också åt personer som, utan att deras yrke i och för sig kan anses ha särskild anknytning till kust- eller skärgårdsförhållandena, dock leva under i stort sett samma betingelser som fiskarebefolkningen. Som exempel på dylika personer må nämnas lantbrukare, handlande och hantverkare på skärgårdsöar eller i fiskelägen.

3. Något krav på att sökanden skall ha behov av jakten för sin försörjning bör icke uppställas.

4. Därest praktiskt taget hela befolkningen på en viss ö eller en viss plats tillhör kretsen av dem, som enligt vad förut sagts må kunna erhålla jakttillstånd, må länsstyrelsen föreskriva, att jakt å allmänt vatten och ödeskär må bedrivas av envar som är mantalsskriven på ön eller platsen ifråga. Meddelas sådan föreskrift, skall tillkännagivande därom införas i Länskungörelserna och i tidning inom orten.

För att ernå en ändamålsenlig begränsning av vårjakten synes det vara lämpligt att jakten förbehålles dem som enligt 2 § 3 mom. jaktlagen av länsstyrelserna erhåller personliga tillstånd att jaga säl och sjöfågel å allmänt vatten samt å holmar, klippor och skär som ej hör till visst hemman. Tillståndet bör kunna meddelas av resp. länsstyrelse och gälla å de här berörda allmänna områdena samt, såvida vederbörande ingår i ett auktoriserat sjöfågelvårdsområde, jämväl inom detta. En sådan begränsning skulle i stort sett innebära att jakten bedrives dels å öppna havet och enstaka hållar och skär, som ej är lämpade som häckningsholmar, dels inom områden, som är föremål för organiserad fågelvård och där enligt antagna stadgar viss del av området, som är särskilt lämpad för häckning, är helt fredad för jakt.

Här berört tillstånd bör i princip kunna få lämnas inom samtliga län som gränsar till Östersjön och Bottenviken och där sjöfågel häckar. Jakttiden bör vara rörlig med fem sammanhängande söckendagar inom tiden 15 mars—30 april. Vederbörande länsstyrelse bör i samråd med länets

jaktvårdsförening årligen fastställa tiden med hänsyn till när sjöfågeln tidigast anländer till respektive län.

Härjämte bör särskilda licenser för förlängd vinterjakt kunna lämnas i enlighet med tidigare refererat förslag av Svenska jägarförbundets utredningsmän.

Då de jaktformer som här har föreslagits bör begränsas till att tillfredsställa tillståndsinnehavarnas personliga intressen, bör försäljningsförbud meddelas. Jakten bör slutligen, i den mån vederbörande arter icke är totalfredade inom respektive län, få avse hanfågel av ejder, storskrake och vigg och för den förlängda vinterjakten all icke totalfredad sjöfågel.

Med stöd av vad vi ovan anfört hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att bestämmelser utfärdas, innebärande att möjlighet till förlängd vinterjakt och begränsad vårjakt på sjöfågel erbjudes skärgårdsbefolkningen vid Bottenviken och östersjökusten i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 27 januari 1965

Carl Eric Hedin

Bengt Arweson

Hans Nordgren

Erik Grebäck

Olle Westberg

John Lundberg

John Eriksson

Jöns Nilsson

Mac P. Hamrin

i Bäckmora

i Bästekille

i Kalmar